

Nr 347.

Af herr **Svensson** i Nyköping, om afslag å Kungl. Maj:ts proposition angående anläggande af en verkstad i Nynäshamn för telegrafverkets räkning m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 121 till innevarande års riksdag föreslås, att telegrafverkets verkstäder skola förläggas till Nynäshamn.

I anledning däraf tillåter jag mig genom denna motion fästa uppmärksamheten vid ett förhållande, som, ehuru icke med ett ord berördt uti propositionen, likväl är af natur att böra komma till Riksdagens kännedom, att af densamma pröfvas.

Telegrafverkets styrelse — på hvares framställning till Kungl. Maj:t propositionen är grundad — har, i fråga om lämplig plats för verkstädernas förläggning utanför Stockholm, haft tillfälle att pröfva fördelaktiga anbud från Nyköpings stad med afseende å ett förläggande därstädes af ifrågavarande verkstäder. Vid under hand förda förhandlingar mellan representant för Nyköpings stad och telegrafverkets styrelse har gjorts erbjudanden och förslag å stadens vägnar, hvilka kunna i hufvudsak refereras som följer:

Såsom lämplig plats för verkstädernas förläggning föreslås ett område å 26,000 kvadratmeter af den *Kronan tillhöriga egendomen* Östra Kungsladugården, hvilket område är beläget omedelbart norr om den staden tillhöriga gasverkstomten och Kungshagens tegelbruks mark. Å samma egendoms mark, å ett område mellan egendomens åbyggnader och den föreslagna utvidgningen af stadsplanen, kunna lämpligen äfven tomter för bostadshus anordnas. Såväl verkstadstomten som de sålunda utlagda bostadstomterna intagas uti stadsplanen. Förläggas telegraf-

verkets verkstäder till den sålunda föreslagna platsen, förbinder sig Nyköpings stad att till området *framdraga järnvägsspår*. I och för detta måste staden ersätta den nuvarande järnvägsbron öfver ån med en ny bro för en beräknad kostnad af omkring 40,000 kr. Staden förbinder sig vidare att genast *framdraga ledningar för vatten, aflopp, gas och elektrisk belysning* till verkstadstomten och till bostadstomterna i mån som dessa bebyggas.

I kontraktet mellan Kronan och arrendatorn, hvilket gäller till den 14 mars 1922, stipuleras, att arrendatorn, där sådant för allmännyttigt ändamål å Kronans vägnar fordras, är skyldig afstå egendomen tillhörig mark, äfvensom inkomstgifvande lägenhet, mot åtnjutande af minskning i arrendeafgiften, motsvarande den förlust honom tillskyndas. Den sålunda till arrendatorn utgående ersättning, som kan blifva en följd af verkstädernas förläggande till ofvannämnda område, ikläder sig Nyköpings stad.

De ofvan omförmälda bostadstomterna förbinder sig staden att jämställa med det öster om staden befintliga egnahemsområdet i afseende å borgensgaranti för bebyggande m. m. Dessa fördelar för arbetarna, att erhålla egna hem, hvilka fördelar hafva föranlett ett synnerligen lifligt egnahemsbyggande, äro följande:

Staden försäljer tomterna till själfkostnadspris, plus kostnaderna för framdragande af gator samt vatten-, aflopps- och gasledningar. Priset har hittills utgjort kronor 1,35 per kvadratmeter. Nyköpings sparbank öfvertager inteckningslån direkt till 60 procent af värdet, samt lämnar dessutom mot *stadens borgensgaranti* lån för ytterligare 25 procent af värdet, att amorteras på 20 år. Båda lånen löpa med 4 ¹/₂ procents ränta. Såsom villkor för att erhålla dessa förmåner fordras, att de uppförda husen tillsammans med tomten ej få öfverstiga en kostnad af 5,000 kronor, samt att ägarna skola vara medlemmar i endera af de egnahemsföreningar, som för ändamålet äro bildade eller som komma att bildas. Dessa föreningar ombesörja genom sina styrelser tomtköp, lagfarts- och inteckningsärenden m. m., samt stå ansvariga för att medlemms förpliktelser bli uppfyllda. Föreningarna hafva äfven till uppgift att bispringa medlemmarna med anskaffande af de 15 procent utaf lägenhetens kostnad, hvartill lån på ofvan angifvet sätt icke erhållas.

För en årlig kostnad af cirka 350 kronor förräntas och amorteras på detta sätt det egna hemmet. För denna kostnad åtnjuter ägaren fördelen af en bostad utaf två rum och kök på nedre botten samt ett rum på andra våningen, samt försedd med vatten och gas m. fl. bekvämligheter.

För de på detta sätt upplåtna egnahemsområdena är fastställd särskild byggnadsordning, genom hvilken garantier mot osund spekulation och olämpligt bebyggande föreligga.

Bland de fördelar, som Nyköpings stad erbjuder såsom förläggningsort för ifrågavarande verkstäder, må påpekas

att staden får synnerligen god förbindelse med Stockholm (afståndet 105 kilometer, cirka två timmar),

att det för verkstadsanläggningen föreslagna området ligger i omedelbar närhet af stadens hamn med segelränna af 4,9 meters djup, sålunda medgifvande tillträde för ångare af 1,500—1,800 tons storlek,

att vintertiden import kan ske öfver Oxelösunds isfria hamn, belägen på 13 kilometers afstånd från Nyköping,

att samhället har fullständigt, allmänt läroverk, åttaklassig flickskola, nybyggda folkskolor och teknisk yrkesskola,

att samhället äger välordnade sanitära förhållanden, fast brandkår m. m.

Uttaxeringen utgår med kronor 5,50 per bevilningskrona.

Stadens elektricitetsverk skall under närmaste tiden ombyggas och blifver därigenom i stånd att leverera behöflig kraft till verkstäderna, på villkor, om hvilka öfverenskommelse kan träffas. Vid större kraftleverans är staden i stånd att lämna synnerligen fördelaktiga priser. Stadens gasverk är nybyggt och därför fullt modernt.

Staden äger god tillgång på yrkeslärda arbetare, synnerligast inom snickeribranschen.

Lefnadsomkostnaderna äro i allmänhet lägre än i Stockholm och säkerligen äfven billigare än i Nynäshamn. Kring staden sluter sig ju nämligen en bördig trakt, som bereder god tillgång på lifsmedel. Hyrorna äro framför allt billigare än i Stockholm och Nynäshamn. För fullt moderna lägenheter med nutida bekvämligheter betalas i årshyra: för ett rum och kök 225 kronor, två rum och kök 350 kronor samt för tre rum och kök 450 kronor.

Det torde af en jämförelse mellan de fördelar, platserna Nynäshamn och Nyköpings stad har att erbjuda såsom förläggningsort för ifrågavarande verkstäder, oförtydbart framgå, att Nyköping icke blott erbjuder

alla de fördelar, som för Nynäshamn åberopats i propositionen, utan *därjämte* åtskilliga ytterst betydelsefulla. Sålunda lärer väl belägenheten vid statens järnväg vara af mycket stor betydelse. Att staten, för frakterna till och från en stor statens verkstadsrörelse, göres beroende af enskild järnväg, såsom i och med verkstädernas förläggning i Nynäshamn blir fallet, kan icke vara välbetänkt. I detta sammanhang må påpekas, att den förbindelse Trafikaktiebolaget Stockholm—Nynäs iklädt sig att tillämpa samma fraktsatser, som för telegrafverkets räkning äro gällande å statens järnvägar, allenast omfattar en tid af *tio år* och att ingenting är nämndt i propositionen om det förhållande, som *därefter* inträder.

En direkt fördel ligger ju äfven däri, att vid verkstädernas förläggning i Nyköping staten har egen mark att disponera. Den till 45,000 kronor beräknade köpeskillingen för tomt vid Nynäshamn kan på detta sätt helt inbesparas. Beträffande värdet af den Kronan tillhöriga mark, som i Nyköping skulle tagas i anspråk, må nämnas, att bredvidliggande områden, vid ifrågasatt försäljning till Nyköpings stad, af domänuppskattningsnämnden värderats dels till 30 öre per kvadratmeter, dels till 70 öre per kvadratmeter.

Med afseende å möjligheter för personalen att förskaffa sig sunda och goda bostäder, vid hvilket uti propositionen fästs stort afseende, erbjuder Nyköping, såsom ofvan framhållits, goda betingelser. Det ligger äfven där uti Kronans hand, att vid upplåtande å den föreslagna marken af bostadstomter, själf bereda de fördelaktiga villkor i detta afseende, som kunna befinnas lämpliga. Men *därjämte*, och det torde icke vara minst viktigt, tillkommer i Nyköping de fördelar framför Nynäshamn, som bestå däri, att i Nyköping finnes, utom präktiga folkskolor, jämväl allmänt läroverk och åttaklassig flickskola samt teknisk yrkesskola. I ett raskt framåtgående samhälle som Nyköping, med mångskiftande industriell verksamhet, finnes också möjligheter att bereda det uppväxande släktet anställning och utbildning på skilda områden af det praktiska lifvet. Ordnade sanitära förhållanden, god sjukvård o. d. äro äfven faktorer, som tillsammans med hvad ofvan anförts, *vid hänsynstagande till personalens bästa*, böra vara fullkomligt afgörande till Nyköpings förmån i valet mellan denna plats och Nynäshamn.

På samma sätt och till samma slutsats tala äfven, såsom af det anförda torde framgå, en mängd andra skäl. Då jag emellertid icke vågar förutsätta, att Riksdagen skulle vara villig att utan en mera ingående utredning än som af en enskild motionär kan presteras, besluta förlägga verkstäderna till Nyköping, skall jag icke framställa förslag därom. Men

jag vågar däremot hoppas, att Riksdagen skall finna så starka skäl anförda för lämpligheten af, att vid en förflyttning från Stockholm placera verkstäderna i Nyköping, att den skall finna nödigt sätta telegrafverkets styrelse och Kungl. Maj:t i tillfälle, att efter utredning taga i förnyadt öfvervägande lämpligheten af att antaga Nyköping såsom plats för ifrågasvarande verkstäder. Jag hoppas så mycket mera, att Riksdagen skall finna det angeläget att en dylik förnyad utredning kommer till stånd, som det helt säkert skall vid behandlingen af propositionen framgå, att en flyttning från Stockholm af verkstadsrörelsen icke är af så trängande behof påkallad, att beslut därom nödvändigtvis måste fattas i år.

På grund af det anförda får jag alltså yrka att Kungl. Maj:ts proposition nr 121 icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 5 april 1911.

C. E. Svensson.

I motionen instämma:

J. M. Juhlin.

Carl Gripenstedt.

Oscar Forssling.

Carl Carlsson Bonde.

Knut Almqvist.

Gustaf Gustafsson.

E. C. Kropp.
